

'ΕΡΩ

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011 / ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ-ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΕΙΩΝ ΜΑΣ / ΤΕΥΧΟΣ 7 / ΤΙΜΗ: 4 ΕΥΡΩ

Χριστόφορος Παπουλάκος † 18-01-1861

150 χρόνια από την κοίμησή του.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΓΡΑΦΟΥΝ:

ΑΡΧΙΜ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΕΤΤΑΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΤΡΙΤΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΡΠΑΤΖΗ

ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΟΔ. ΚΑΝΣΙΖΟΓΛΟΥ

π. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΡΟΥΤΟΓΛΟΥ

ΜΕΡΟΠΗ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΟΛΕΒΑΣ

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΚΟΛΛΙΑΣ

Δρ. Ε. ΖΕΛΛΙΟΥ-ΜΑΣΤΟΡΟΚΩΣΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΜΕΝΑΚΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΑΠΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΡΙΝΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΤΣΟΔΟΥΛΟΣ

ΣΤΑΘΗΣ ΠΕΛΑΓΙΔΗΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΑΡΤΕΜΗ

ΝΙΚΟΣ ΧΕΙΛΑΔΑΚΗΣ

ὀρθόδοξα
πνευματικά θέματα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ
150 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ
ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ
ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΤΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΥ

Ἄρχιμ. Νεκταρίου Ν. Πέττα,
δρ. Φ. & προέδρου τοῦ μῆ
κερδοσκοπικοῦ ἴνστιτούτου:
«ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ»

Εκατὸν πενήντα χρόνια συμπληρώνονται ἀπὸ τὴν ὁμολογιακὴ κοίμησιν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Χριστοφόρου τοῦ Παπουλάκου (†18-1-1861). Ὡστόσο ἡ βιωτὴ καὶ ἡ τιμὴ του, ἂν καὶ παρήλθε ἐνάμιση αἰώνας, μένει πολὺ ζωντανὴ στὸν σύγχρονον ρωμηό. Οἱ διώκτες του νόμιζαν ὅτι μὲ τὸ νά τὸν φιμώσουν θά τὸν «σκοτώναν». Μπορεῖ νά τὸν σκοτώσαν σωματικά, ὅμως τὸ πνεῦμα καὶ οἱ Διδαχές του πῆραν σάρκα, ἔμειναν ζωντανές καὶ δυναμώνουν. Στὴ συνέχεια παρατίθεται ἓνα σύντομο βιογραφικὸ τῆς θρυλικῆς αὐτῆς μορφῆς.

Ὁ Μοναχὸς Χριστοφόρος Παναγιωτόπουλος ἢ Παπουλάκος εἶναι ἓνας σύγχρονος ἀπόστολος τῶν Ρωμηῶν καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας. Παρά ταῦτα ἡ μορφή καὶ ἡ δράση του ἐπὶ ἑκατὸν πενήντα καὶ πλέον χρόνια τελοῦσε ὑπὸ ἀμφισβήτησιν καὶ παρεξήγησιν

μέσα στην τεχνητή όμιχλη, την οποία είχαν δημιουργήσει ή κακία και οι άντινομίες της εποχής του, και μόλις στις μέρες μας αποκαθίσταται με όλη της τή λαμπρότητα.

Ό Παπουλάκος/κης γεννήθηκε μετά τό 1770 στον Άρμπουνα των Καλαβρύτων. Ήταν άνθρωπος φιλήσυχος και δίκαιος. Σέ ώριμη ήλικία βλέπει ένα ούράνιο σημείο στην οίκία του, πού τόν προστάζει νά αφιερωθεί έξ όλοκλήρου στον Χριστό ως κήρυκας μοναχός. Πιο ψηλά από τό χωριό του χιτίζει την ιδιόκτητη Σκήτη της «Κοιμήσεως της Θεοτόκου». Ήταν άπλός και κατείχε στοιχειώδεις γραμματικές γνώσεις· ως έκ τούτου δέν θά μπορούσε νά κατακτήσει κάποια ύπεύθυνη θέση στον άνώτερο κληρο. Είχε όμως την τύχη νά ζήσει στην πιο έντονη περίοδο του Έθνους μας. Συμμετείχε στην μεγάλη προετοιμασία και στον άγώνα για την άπελευθέρωση της Ελλάδος

φαλγής στον άγώνα για την άλήθεια και την έλευθερία. Μαζί του λόγιοι και όσιώτατοι ρασοφόροι της εποχής του, όπως ό έκ Κεφαλληνίας Κοσμάς Φλαμιάτος, ό Μεγαλοσηλιώτης Ίγνάτιος Λαμπρόπουλος, ό Κωνσταντίνος ό έξ Οίκονόμων, ό Διονύσιος Έπιφανιάδης, και άλλοι Κολλυβάδες και πνευματικοί άνθρωποι από όλα τά κοινωνικά και μορφωτικά στρώματα.

Ό Παπουλάκος περιοδεύει σε όλη την Πελοπόννησο, στην Άττική και σε πολλά νησιά, όπως στις Σπέτσες, στην Ύδρα, στον Πόρο και στην Έλαφώνησο, διδάσκοντας τον Λόγο του Θεού. Οί Διδαχές του είναι βάλαμο και έλπίδα για τούς ταλαίπωρους ανθρώπους των περιοχών αυτών. Παντού στηλιτεύει τις προσπάθειες της ξενοφερτης έξουσίας και των προστατών αυτής, πού προσπαθούν νά αλλοιώσουν την παράδοσή μας. Μέ τον λόγο του μετα-

---

**Οί Διδαχές του είναι βάλαμο και έλπίδα για τούς ταλαίπωρους
άνθρώπους των περιοχών αυτών. Παντού στηλιτεύει
τις προσπάθειες της ξενοφερτης έξουσίας και των προστατών αυτής,
πού προσπαθούν νά αλλοιώσουν την παράδοσή μας.**

από τό μακρόχρονο όθωμανικό ζυγό.

Έτσι ζυμώθηκε με τά έθνικά νάματα και την πνευματικότητα, πού άπορρέουν από τή μακραίωνη παράδοσή μας και την άνευ όρων και όρίων προσήλωση της Έλλαδικής Έκκλησίας στην Μεγάλη Μητέρα Έκκλησία. Και όταν οι Βαυαροί και τά όργανά τους θέλησαν νά αλλοιώσουν τό έλληνορθόδοξο πνεύμα με άπαράδεκτες και ύποπτες καινοτομίες, ό Χριστοφόρος τέθηκε έπικε-

μορφώνει τον λαό, ώστε νά έπικρατεί άγάπη, δικαιοσύνη και συγχώρηση.

Ό Τύπος της εποχής γράφει πώς: «ό,τι δέν κατάφεραν οι νόμοι, τό κάτρωσε με τό κήρυγμά του ό Χριστοφόρος». Ή φιλάνθρωπία και ή καλοσύνη έξαπλώνονται παντού, απ' όπου περνά. Όσοτόσο οι ίσχυροί φοβούνται και πέζουν την Ίερά Σύνοδο νά έκδώσει άπαγορευτική έγκύκλιο για τά κηρύγματά του. Ή Ίερά Σύνοδος προτείνει νά τον αφήσουν έλεύθερο,

διαπιστώνοντας: «ὅτι ὅπου ἂν ἀπῆλθε, κηρύξας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἀγυρτίαν, οὔτε ἰδιοτελείαν τινα ἐφάνη μετελθόν, ἀλλ' ἀφιλοκερδῆς ὢν, καὶ ἀκτήμων συνέστειλε καὶ παντελῶς ἔπαυσε διὰ τῆς διδασκαλίας του τὴν ζωοκλοπήν, τὴν δενδροκοπίαν, τὴν ψευδορκίαν κ.τ.λ. καὶ - θεωρεῖ αὐτὸν τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης κατηγορίας Ἀθῶν». Ὁ Παπουλάκος ἐπιστρέφει στὸν Ἄρμπουνα γιὰ περισυλλογή ἀλλ' ὁμως ὄχι γιὰ πολὺ.

Ὁ ἀγώνας ἔχει γίνε γι' αὐτὸν σκοπὸς τῆς υπάρξεώς του. Ὅταν σέ λίγο ξαναβγαίνει στὰ χωριά καὶ στὴν ὑπαιθρο, ἡ Πελοπόννησος ὀλόκληρη καὶ πολλὰ νησιά δονοῦνται ἀπὸ ἐνθουσιασμό. Τοῦ ἐπιφυλάσσουν πρωτοφανῆ γιὰ τὰ χρονικά ὑποδοχή. Μιά μεγάλη πνευματικὴ λιτανεὶά διασχίζει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸν Μοριά μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Παπουλάκο. Παντοῦ τὸ πλῆθος μαζί μὲ τὸν κλῆρο τὸν ἀποθεώνει καὶ τὸν ἀκολουθεῖ ψάλλοντας τὸ «Τῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ...».

Ἡ μεγάλη πορεία τῆς πίστεως φθάνει μέχρι τὴν Καλαμάτα. Τότε ἡ Κυβέρνηση καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀνησυχοῦν καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἀντιδράσουν. Στρατὸς καὶ στόλος ἀποστέλλονται ἐναντίον τοῦ ἄοπλου Γέροντος, γιὰ νὰ καταστείλουν τὸ «κίνημα». Ὁ Παπουλάκος καταφεύγει στὰ ἀπρόσιτα βουνά τῆς Μάνης, ὅπου τὸν προστατεύει μὲν ἡ ἀγάπη τῶν κατοίκων, θά τὸν καταδώσει ὁμως τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας. Ἡ ἀμοιβή τῆς συλλήψεώς του εἶχε ὀριστεῖ σέ ἕξι χιλιάδες δραχμὲς καὶ ὁ προδότης, δυστυχῶς, βρέθηκε ἀνάμεσα στὸν κλῆρο.

Ὁ ἀγωνιστὴς γιὰ ἓνα χρόνον ἐγκλει-

εται στὶς ὑγρὲς καὶ ἀνήλιες φυλακὲς τοῦ Ρίου. Ὅταν μεταφέρεται στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ δικασθεῖ, κλῆρος καὶ λαός, μὲ κλάματα καὶ δεήσεις, ὑποκλίνονται σέ ἐκεῖνον, ἀπ' ὅπου περνᾶ. Τὸ Κράτος δὲν τολμᾶ νὰ τὸν δικάσει, γιὰτὶ ὁ λαός εἶναι μὲ τὸ μέρος του καὶ ἔτοιμος νὰ ἀναιρέσει τίς συκοφαντίες.

*Χριστόφορος Παπουλάκος † 18-01-1861.
Ἡ αὐθεντικὴ δαγκεροτυπία μὲ τὴ μορφὴ
του ἀπὸ τὴν οἰκία του στὸν Ἄρμπουνα
Δήμου Κλειτορίας.*

Μέ πῆσεις τῆς πολιτείας στὴν Ἱερά Σύνοδο περιορίζεται σωματικῶς διὰ βίου, περιφρουρούμενος στὴ Μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ Θήρας καὶ ἀργότερα στὴ Μονὴ Παναχράντου Ἄνδρου. Οἱ ἐντολὲς τῆς ἐξουσίας σέ ὅλη τὴ διάρκεια τῶν ἐξοριῶν τοῦ Παπουλάκου εἶναι ἰδιαίτερα αὐστηρὲς. Οἱ διαταγὲς θυμίζουν δικτατορικὰ καθεστῶτα. Ἀκόμα οἱ ἀρθρογράφοι ἀναφέρονται σέ ἓνα δυσάρεστο γεγονός, ὅπου ὁ

ἐπίσκοπος Ἄνδρου Μητροφάνης, σάπισε στό ξύλο τόν ὁμολογητή Χριστοφόρο: «Προσεκλήθη εἰς τήν Μονήν Παναχράντου Ἄνδρο ὁ λειτουργός Μητροφάνης... ἐξέρχεται καί προσκαλεῖ τόν γέροντα Παπουλάκον, ἵνα τόν νουθετήσῃ ὁ χρεῖαν ἔχων νουθεσίας καί ἀκούει παρ' αὐτοῦ τό «ἰατρέ, θεράπευσον πρῶτον σεαυτόν». Ἄλλ', ἀντί ἑνός λόγου τοῦ θείου Εὐαγγελίου, ραπίζει τόν δυστυχή αὐτόν γέροντα καί κατασυντρίβει ἐπί τῆς κεφαλῆς του παχειάν ράβδον. Εἶτα καταδεσμεύει αὐτόν εἰς κάθυγρόν τι καί σκοτεινόν δωμάτιον τῆς Μονῆς, ὅπως ἐκεῖ ἀποδώσῃ τās τελευταίας πνοάς του. Ὁ παράτολμος Μητροφάνης κατεβαίνει εἰς τήν πόλιν καί διαδίδει ψευδῶς ὅτι ὁ πνέων τά λοιόθια γέρων ὕβρισε τό ἱερόν τοῦ Βασιλέως πρόσωπον. Μεσολαμβάνει τοῦ δικηγόρου Ν. Σαρίπολου πρὸς τόν ἀπηνηῆ Μητροφάνην, μεταφέρεται ὁ δυστυχῆς γέρων εἰς ἄλλο δωμάτιον, ἄλλως ὁ Χριστοφόρος Παπουλάκος ἤθελε κατακλείεσθαι σήμερον εἰς ἕναν ψυχρόν τάφον καί ὁ λεγόμενος Ἱεράρχης ἤθελεν εἶσθε ὁ προφανῆς του ἀνθρώπου φονεύς». Μετά ἀπό αὐτό τό γεγονός ὁ δικηγόρος Ν. Σαρίπολος ζητᾷ νά δεῖ τόν τραυματισμένο γέροντα καί σημειώνει μεταξύ ἄλλων στήν ἀναφορά του: «Περιεργείας χάριν ἐζήτησα νά ἴδω τόν Παπουλάκον, καί τοῦτο μοι ἐπετράπη. Εἰς τήν θέαν λοιπόν ἀνδρός γέροντος ἐν καθύγρῳ κεκλεισμένου δωματίῳ, καί ἐπί τῆς ὑγρᾶς γῆς κειμένου, τό ράσον αὐτοῦ μόνον ὡς κλίνην ἔχοντος, πικρῶς συνεκινήθην, ἡ δέ λύπη μου ἠΰξησε ὅτ' ἔμαθον ὅτι ἦν καί ἀσθενής, καί ὅτι τῷ ἐγένετο καί ἀφαίμαξις ἐκεῖνην τήν ἡμέραν.

Καίτοι ἐγίνωσκον τήν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ Παπουλάκος ἐτιμωρεῖτο οὕτως, ἠρώτησα ὅμως αὐτόν, οὗτος δέ μοι ἶπεν ὅτι τόν ἐκτύπησεν ὁ ἀρχιερεὺς καί τόν ἐφυλάκισε, διότι ἐλάλησε πρὸς αὐτόν τήν ἀλήθειαν. Τίς δέ ἦτο ἡ κατὰ Παπουλάκον ἀλήθεια αὕτη; Ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἠγόρασε χρήμασι τήν ἐπισκοπήν, ὅτι τὰ δαπανηθέντα, ὡς εἶκος, ἔμελλε νά εἰσπράξῃ παρά τοῦ ποιμνίου του, ἵνα μὴ ζημιωθῆ, καί πρὸς τοῦτο μάλιστα ἔφερε τῷ ἀρχιερεῖ καί αὐτός ὁ Παπουλάκος τήν εἰσφορὰν του δραχμὴν μίαν».

Ἀλλά ὁ λαὸς δέν τόν λησμονεῖ. Ἀπ' ὅλα τὰ Βαλκάνια ἔρχονται προσκυνητές στὰ σιδερόφρακτα κελλιά, ὅπου φυλάσσεται, γιὰ νά πάρουν τήν εὐχή του ἢ κομμάτι ἀπὸ τό ράσο του γιὰ ἀγιασμό. Κοιμήθηκε στήν Ἄνδρο στίς 18 Ἰανουαρίου 1861. Λίγο νωρίτερα ὁ φρουρός του ζήτησε συγγνώμη ἀπὸ τόν Γέροντα καί τήν εὐλογία του, γιὰ νά γίνει Μοναχός. Εἶχε τήν πεποίθησιν ὅτι κάτω ἀπὸ τήν κατάλευκη γενειάδα του ἐκπορεύονταν φῶς καί ἀλήθεια.

Ὁ Παπουλάκος κοιμήθηκε ἀγνοημένος ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς, πού προσπάθησαν καί μετὰ τόν θάνατό του νά κηλιδώσουν τὴ μνήμη του. Ἀλλά ὁ κληρὸς καί ὁ λαὸς τόν ἤθελε πάντα κοντά του. Πολλοὶ ναοὶ χιτίζονταν στὸ ὄνομά του, ὅσο ἀκόμα ζοῦσε, προσωπικά του ἀντικείμενα τοποθετοῦνταν, μαζί μέ τὴ μορφὴ του σε δαγκεροτυπία, στὰ εἰκονοστάσια ὡς λείψανα. Ἀπὸ πατέρα σέ παιδί μέ εὐλάβεια μεταφέρεται ὁ σπόρος, πού ἔρριξε ὁ φωτισμένος αὐτός, ἀλλά καί θαρραλέος, ἀγωνιστῆς μοναχός. Μέ σεβασμὸ ἀναφέρονται ὅλοι στήν πορεία τῆς ζωῆς του, ἀπὸ τό σπῆτι του στόν

Ἄρμπουνα Κλειτορίας μέχρι τῆς Μονῆς Παναχράντου, «ἐδῶ γεννήθηκε ὁ Παπουλάκος», ἢ «ἀπό ἐδῶ πέρασε», ἢ «σέ αὐτή τὴν πέτρα ἀνεβασμένος κήρυξε».

Στὴν ἐποχὴ τοῦ ὀρισμένοι ἀπὸ σύγχυση ἢ ἐμπάθεια τὸν ἀποκάλεσαν ἀγύρτη, τὸ ἐπίσημο κράτος τὸν συνέλαβε καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος, ὑπὸ τὴν πίεση τῆς ἐξουσίας, τὸν περιόρισε διὰ βίου σέ Μονές τῆς Θήρας καὶ τῆς Ἄνδρου. Ἀλλὰ ὁ λαὸς ἀπὸ γενιά σέ γενιά, σάν μέσα σέ θρύλο, μᾶς μεταλαμπαδεύει μὲ εὐλάβεια καὶ σεβασμὸ τῆς μνήμης, τῆς φήμης καὶ τὰ σημεῖα τοῦ. Ἔτσι, τώρα μὲ τὴν ἀσφάλεια ποῦ παρέχει ἡ ἀπόσταση τοῦ χρόνου, μπορούμε νὰ τὸν δοῦμε καὶ νὰ τὸν κρίνουμε καλύτερα.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προβολῆς καὶ ἀναδείξεως τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ πατρὸς Χριστοφόρου προβήκαμε στὴν ἴδρυση τοῦ φερωνύμου ἰνστιτούτου, στὴν ὀργάνωση ἐπιστημονικῶν συνεδρίων καὶ στὴν ἔκδοση βιβλίων σχετικῶν μὲ τὸν ἴδιο καὶ μὲ ἄλλες, ἄγνωστες ὡς τώρα, μορφές τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνα ἱστορικὸ ἔργο ποῦ εἶναι ἀφιερωμένο στά ἑκατὸν πενήντα ἔτη ἀπὸ τὴν κοίμησή του καὶ προβάλλει τὸν πραγματικὸ Παπουλάκο μέσα ἀπὸ ἱστορικὰ ντοκουμέντα εἶναι τὰ Πρακτικά τῆς Ἀ' Ἐπιστημονικῆς Ἡμερίδας ἐν Καμάρι τῆς Θήρας τῆς 23ῆς τοῦ μηνὸς Ἰουλίου 2009 μὲ θέμα: «Ὁ Ὁσιώτατος Μοναχὸς Χριστοφόρος Παπουλάκος στὴ Θήρα καὶ στὴν Ἄνδρο» & Πρακτικά τοῦ Α' Πανελληνίου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου ἐν Κλειτορίᾳ τῶν Καλαβρυτίων τῆς 26ῆς καὶ 27ῆς Σεπτεμβρίου 2009 μὲ θέμα: «Ὁ Ὁσιος Χριστοφόρος

Παπουλάκος».

Γιὰ τὸν Παπουλάκο βλέπε περισσότερα στὴν ἴστοσελίδα: www.papoulakos.gr

ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡμερολόγιο τοῦ ἔτους 2011 μὲ δώδεκα ἄγνωστες ἅγιες μορφές ποῦ εἶναι ἀφιερωμένο στά 150 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησή τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Χριστοφόρου τοῦ Παπουλάκου († 18-1-1861), τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα φέρει τὸ μὴ κερδοσκοπικὸ ἰνστιτούτο «ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ», καθὼς καὶ στά 300 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησή τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σοφianoῦ, ἐπισκόπου Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου († 26-11-1711).

1. Μπούσια Χ., *Ἱερά Ἀκολουθία, Κανόνων Παρακλητικῶν καὶ Χαιρετιστηριοὶ Οἴκοι εἰς τὸν ὅσιον καὶ Θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Χριστοφόρον τὸν Παπουλάκον*, ἔκδ. Ἰνστιτούτου Χριστοφόρου Παπουλάκου, Ἀθήνα 2009.

2. Πέττα Ν. Ν. ἀρχιμ., δρ. Φ., *Ὁ Ὁσιώτατος Μοναχὸς Χριστοφόρος ὁ Παπουλάκος στὴ Θήρα (1854) καὶ στὴν Ἄνδρο (1854-1861)*, Ἀθήνα 2009, ὅπου συγκεντρωμένη παλαιότερη βιβλιογραφία.

3. Πέττα Ν. Ν. ἀρχιμ. δρ. Φ., *Χριστοφόρος Παπουλάκος, ὁ σύγχρονος ἀπόστολος τῆς Πίστεως καὶ τοῦ Γένους*, Θεσσαλονίκη 2009.

4. Πέττα, Ν. Ν. ἀρχιμ. δρ. Φ., *Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου Χριστοφό-*

ρου Παπουλάκου, φάκελλοι (sic) με έγγραφα τοπικών αρχών, υπουργών, Ὁθωνος καί Ἱερᾶς Συνόδου, καί μέ τόν τύπο τῆς ἐποχῆς.

5. Πρακτικά τοῦ Α΄ Πανελληνίου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου ἐν Κλειτορία τῆ 26ῆ καί 27ῆ τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου 2009 μέ θέμα: «Ὁ Ὅσιος Χριστοφόρος Παπουλάκος» καί Πρακτικά τῆς Α΄

Ἐπιστημονικῆς Ἡμερίδος ἐν Θήρα τῆ Πέμπτη 23ῆ τοῦ μηνός Ἰουλίου 2009 μέ θέμα: «Ὁ Ὅσιώτατος Μοναχός Χριστοφόρος Παπουλάκος στή Θήρα καί στήν Ἄνδρο». Ἐκδίδονται ἐπιμελεῖα Ἀρχιμανδρίτου Νεκταρίου Ν. Πέττα, δρ. Φιλοσοφίας & Προέδρου τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου, 2010.

ΟΣΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΡΩΑΣ

8. Μετά ἀπό αὐτό, ὁ Παῦλος, ὁ μέγας ἐκεῖνος ποιμήν, παίρνει μαζί του τόν πατέρα μας Πέτρο, ὡς ὑπάκουο μαθητή, καί ξεκινᾷ πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, ποθώντας νά ἴδῃ καί νά ἀσπασθῇ τοὺς ἐκεῖ ἀγίους καί σεβασμίους τόπους. Καθὼς οἱ δύο τους προχωροῦσαν σέ μιὰ παράπλευρη ὁδὸ, ἔφθασαν στὸν Ἄλυ ποταμό. Τὸν βρῆκαν γεμάτο ἀπὸ νερά καί πολλοὺς ὁδοιπόρους νά κάθονται ἀπὸ τῆ μιὰ καί τῆν ἄλλη πλευρά στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ καί νά περιμένουν τῆ μείωση τῆς στάθμης τοῦ νεροῦ. Οἱ ὅσοι ὅμως ἔχοντας σταθερό τό «κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ», ἀνέβηκαν μέ πίστη ἐπάνω στὰ νερά τοῦ ποταμοῦ, ὅπως διὰ ξηρᾶς, καί πέρασαν στή στεριά. Ὅλοι ὅσοι ἦταν παρόντες ἐκεῖ καί παρακολουθοῦσαν, ὁδοιπόροι καί ἐγχώριοι, ἐξεπλάγησαν· φιλοῦσαν τὰ ἴχνη τῶν ποδιῶν τῶν μακαρίων καί

παρακαλοῦσαν οἱ μὲν νά καταπαύσουν τὴν πλημμύρα τῶν ὑδάτων, ὥστε νά διαβοῦν τό ταχύτερο πρὸς τὰ σπίτια τους, οἱ δέ νά ἐξαφανίσουν τὴ λοιμώδη καταστροφὴ πού ἐπῆλθε στή χώρα τους. Γιατί πλῆθος ἀπὸ «μυσαρά¹» ἐπληξε σ' ἐκεῖνους τοὺς τόπους βότανα, φυτὰ καί κάθε εἶδος ποικίλων βλαστῶν καί πέφτοντας ἐπάνω τους καταστροφικὰ κατέτρωγε τὰ πά-

Ὁ Ἄλυς ποταμός.